

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național,
editată de FUNDAȚIA „ROMÂNIA DE MĂINE”

CULTURA PUTERII LEGE ȘI DEMOCRAȚIE (III)

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

Într-un sistem democratic pluralist, care nu poate fi conceput în afara unei ordini raționale, a unor raporturi logice dintre puterile publice - legislativă, executivă și judecătorească - o probă a gradului de cultură a puterii rezidă în raportul optim între organizare, lege și drepturi democratice, raport în interiorul căruia inițiativa nu se confundă cu depășirea perimetrului normelor legale. Acestea, fiind un rezultat firesc și verificabil al jocului democrației, nu pot fi "reinterpretate" și cu atât mai puțin "completate" chiar prin noi prevederi, de fond sau noi standarde, cum s-au petrecut uneori lucrurile în procesul aplicării Legii nr. 88/1993 privind autorizarea și acreditarea instituțiilor de învățământ superior. Este și cazul

unor facultăți și colegii din cadrul Universității "Spiru Haret" respinse de la autorizare, între altele și ca urmare a substituiri legii printr-un regulament de funcționare a unei organizații create de lege - Consiliul Național de Evaluare Academică și Acreditare - în cele din urmă prin nerespectarea și încălcarea legii.

Faptele sunt cunoscute și vom reveni asupra lor din unghiul de vedere al temei în discuție - cultura puterii reflectată în raportul dintre organizare-democrație-lege-inițiativă. Cazurile de încălcare a legii sunt, fără îndoială, sociologic vorbind, probe de slăbiciune, inconsistență și chiar absență a acestei culturi. Este ceea ce se desprinde și din considerațiile unor sociologi care, preocupați

de valențele sociale ale ecuațiilor democrație-lege sau organizare - inițiativă, avertizează asupra faptului că în acest context apar "jocuri, conflicte, relații de putere foarte mobile" care, în trecere de la macrosocial și microsocioal, generează acte și fapte de un **subiectivism evident**. Asemenea sociologi, apreciind că "puterea constituie un mecanism cotidian al existenței sociale"¹⁾, demonstrează că diversele strategii ale puterii generează pentru fiecare din agenții săi "marja de inițiativă a actorilor", precum și anumite "zone de incertitudine". Potrivit autoarei "teoriilor puterii", "în clar, relațiile de putere desemnează o construcție liberă, neînchisă, în permanentă tensiune, o strategie în care fiecare dezvoltă exercițiul și manevra rezistenței.

(Continuare în pag. 2)

Pledoarie pentru specialistul expert

Acad. ȘTEFAN MILCU

O experiență recentă ne-a arătat că nu orice specialist într-un domeniu al științei și, în general, într-un domeniu al vieții sociale este în același timp și un expert în problematica respectivă. Un exemplu caracteristic îl constituie un fizician specialist în fizică, dar care nu poate fi acceptat și ca expert în fizica nucleară. Acest ultim domeniu, multidisciplinar, implică pregătirea complexă a unui fizician pentru a deveni expert în fizica nucleară.

Contactul cu aceste probleme în cadrul Academiei de Științe Medicale și o informare cuprinzătoare în managementul contemporan ne îndreptățesc să-l considerăm pe expert ca pe un specialist ce posedă, pe lângă cultura domeniului în care lucrează, și o cultură generală care să-i permită acreditarea lui ca expert, cu toate responsabilitățile ce decurg de aici.

În cele mai diferite domenii ale vieții sociale, confuzia între excelența profesională și capacitatea de expertizare a generat numeroase accidente, inclusiv umane, și deficite economice considerabile. De fapt, acest eseu aduce în discuție o problemă de logică ce ne oferă termenii necesari pentru a defini un expert. În acest fel, transferăm în zona expertului și o componentă filosofică, pe lângă cea tehnică. Or, componenta tehnică are întotdeauna și una etică. De unde rezultă marea responsabilitate a unui specialist care se consideră expert într-un domeniu unde nu are o competență suficient asigurată.

Acad. VASILE GIONEA:

Echilibrul puterilor în stat și contingentele lor în Constituția din 1991

pag. 3

Ansamblul memorial Mihai Eminescu
(Ipotești, jud. Botoșani)

Pag. 4 - 5
Reproducem
din
ziarul

Actualitatea

din 18 aprilie 1996

Bătălia pentru apa grea românească

- Interviu cu acad. MARIUS PECULEA,
secretar general al Academiei Române -

- Ați sărbătorit recent 70 de ani de viață, iar din strălucitul discurs de recepție rostit la Academia Română rezultă limpede convergența destinului dv. științific cu un obiectiv strategic național. Sunteți creatorul apei grele românești, realizare de vârf prin care țara noastră a câștigat competiția cu țările avansate industrial și, raportat la producția de apă grea, a devenit o țară industrială. Odată cu felicitările revistei "Opinia națională" pentru această încununare a carierei dv., vă rugăm să evocați pe scurt câteva secvențe esențiale din această admirabilă bătălie științifică.

Un strălucit examen al cercetării, proiectării și industriei autohtone

- Istoria mondială a apei grele începe odată cu descoperirea deuteriului, izotopul greu al hidrogenului, datorită lui Urey, în anul 1931, pe care tot el îl separă, un an mai târziu, prin distilarea hidrogenului lichid.

După circa 10 ani, în perioada celui de-al doilea război mondial și impulsionat de el, oxidul de deuteriu, apa grea, se produce la scară industrială. În perioada 1940-1943, în S.U.A. s-au studiat sistematic procesele de separare a apei grele, alegându-se cel mai economic dintre ele: schimbul izotopic între apă și hidrogenul sulfurat. Instalații de acest tip au fost construite în perioada 1950 - 1952, cu o capacitate de 500 tone apă grea pe an. Odată cu dezvoltarea tehnologică, în perioada 1960-1970, alte două procese de separare a apei grele, elaborate în Europa, reușesc să depășească faza de pilot industrial.

(Continuare în pag. 2)

Mihai Eminescu:

Azi e zi
Întâi de Mai

pag. 8

LEGE ȘI DEMOCRAȚIE

(Continuare din pag. 1)

De unde o acțiune ofensivă și defensivă, o voință de a apăra obiective, de a proteja propria zonă de inițiativă, de a stăpâni zone de incertitudine și de a-și întări propriile poziții²⁾

De fapt, în concepția sociologilor mai înainte citați, jocul desemnează, în cele din urmă, mecanismul cel mai apt a caracteriza puterea și strategiile sale, nivelul lor de cultură politică.

Concluzionând asupra "lanțului de puteri", Jacqueline Russ scrie că, într-un sistem democratic, puterea de stat reprezintă un ansamblu de mecanisme politice care asigură unitate socială și juridică, proceduri și norme de acțiune fără de care supraviețuirea societății s-ar afla sub semnul întrebării dat fiind că "structurată prin norme de drept, puterea de stat se arată pe deplin utilă pentru menținerea ordinii sociale și promovarea interesului comun"³⁾.

Revenind, din această perspectivă principial-teoretică, asupra unor interpretări și deturări ale Legii nr. 88/1993, amintită anterior, am dori să atragem atenția asupra unor considerente concrete conținute în răspunsul Comisiei Juridice, de Numiri, Disciplină, Imunități și Validări a Senatului României la contestații ale Consiliului de conducere a Fundației "România de Măine" și Senatului Universității "Spiru Haret" privind facultăți și colegii respinse de la autorizarea de către C.N.E.A.A.⁴⁾ Astfel, Comisia de specialitate a uneia din cele două componente constituționale ale Parlamentului constată și confirmă că regulamentul propriu al unui organism din orice domeniu nu se poate substitui legii și nu poate produce efecte pe care legea nu i le atribuie. Mai explicit, așa

cum se arată în răspuns, "Regulamentul C.N.E.A.A., ca orice regulament, este un act juridic de executare a Legii și se referă la aspectele tehnice de executare, aspectele practice din aplicarea Legii. **Nici un regulament nu poate adăuga la lege și nici nu poate interpreta legal textele unei legi. Instituirea de noi standarde, pe lângă cele înscrise în lege, s-a făcut cu încălcarea legii și sancțiunea este aceea a înlăturării adăugirilor și deci neluarea lor în considerare; ceea ce excede legii se consideră ca nescris în regulament, până la abrogarea, modificarea sau anularea adăugirii"**.

Prin urmare, în contextul considerațiilor de mai sus, "inovațiile" aduse de Regulamentul C.N.E.A.A. nu fac în nici un fel parte din normele și principiile democrației, constituind chiar o abatere de la ele, o încălcare a Constituției, așa cum am și semnalat autorităților competente.

Astfel, este vorba despre încălcarea art. 107, al.2 din Constituția României, în sensul că Regulamentul elaborat de C.N.E.A.A., pe temeiul căruia și-a desfășurat activitatea, aduce modificări unor prevederi importante ale Legii nr. 88/1993. Dintre acestea am menționat: **instituirea de noi standarde** (în afara prevederilor art. 20-23 din Lege); **introducerea votului secret, neprevăzut de lege; neefectuarea obligatorie a vizitelor la unitățile care au solicitat acreditarea etc.**

Răspunsul Comisiei senatoriale confirmă pe deplin, punct cu punct, am putea spune, justetea și corectitudinea demersurilor întreprinse de conducerea Fundației "România de Măine" și a Universității "Spiru Haret" în legătură cu încălcarea prevederilor legale în cazul unor

facultăți, filiale și colegii. Nu reluăm aici argumentele înfățișate - cunoscute de altfel și opiniei publice mai largi datorită și intervențiilor repetate ale presei. Problema care ne preocupă atât pe noi, cei implicați direct în procesul autorizării și acreditării instituțiilor de învățământ superior, dar și opinia publică în general, fără a mai vorbi despre miile de studenți și familiile lor, este și aceea, mai generală, a **funcționalității sociale** a diverselor organisme și organizații ale democrației, a îngustării continue și limitării câmpului de acțiune al tentațiilor de a "reinterpreta" și "răstălmăci" până la anulare legile ce reglementează un domeniu sau altul al vieții social-economice.

Respectul legii, în sensul elaborării ei cât mai clare și al aplicării corecte, fără distorsiuni și abateri, este unul din factorii relevanți ai vieții democratice, un semn al gradului de cultură a puterii. Probabil că în acest sens și în acest spirit, pornind de la atribuțiile legislative pe care le are Parlamentul ar fi binevenită inițiativa unei legi care să reglementeze unitar și să instituie norme și criterii care să pună capăt "metodei" și tentației unor organisme create prin lege de a-și elabora regulamente, iar prin aceasta atribuții ce exced legea și chiar o contradicție. De altfel, tocmai asemenea "acte interpretative", ascunse uneori sub denumirea de "norme metodologice de aplicare a legii...", sunt sursa unor anomalii și abuzuri birocratice, ridicând uneori stăvilile greu de trecut în fața procesului normal, firesc și istoricește necesar al democratizării societății românești.

1) M. Crozier, E. Friedberg, *L'Acteur et le Système, Points Politique, Seuil, Paris, 1977, p. 69.*

2) Jacqueline Russ, *Les théories du pouvoir, L.G.F., Paris, 1994, p. 207.*

3) *Idem, p. 143.*

4) Documentele în cauză au fost publicate în "Opinia națională" nr. 128/1996.

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Mircea Druc
- Prof.dr. Alexandru Albu
- Prof.dr. Mihai Părăluță
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mălcomeț
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Liviu Maior
- Prof.dr. Grigore Brâncuș
- Prof.dr. Dan Ghiocel
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secară
- Prof.dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Sărau
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu
- Prof.dr.doc. Titu Georgescu

- Prof.dr. Ștefan Lache
- Alexandru Mironov
- Adrian Păunescu
- Prof.dr. Ion Rebedeu
- Prof.dr. Ion Mihail Popescu
- Prof.dr. Gheorghe Cazan
- Prof.dr. Ion Tudosescu
- Prof.dr. Tiberiu Nicola
- Prof.dr. Virgil Constantinescu
- Prof.dr. Mihai Merfea

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Florea Dudiță
- Prof.dr. Mircea Nicolaescu
- Prof.dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof.dr. Ion Zară
- Prof.dr. Constantin Mecu
- Prof.dr. Marin Nedelea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂTĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnicu
- Prof.dr.doc. Iulian Mincu
- Prof.dr.doc. Victor Ciobanu
- Prof.dr. Caius Traian Dragomir
- Prof.dr. Andrei Firică
- Prof.dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof.dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof.dr. Ștefan Costea
- Prof.dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof.dr. Gheorghe Uglean
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Victor Dan Zlătescu

Director:

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

Bătălia pentru apa grea românească

(Continuare din pag. 1)

- Când intră în arena competiției știința românească?

- În perioada 1958-1970, la Institutul de Fizică Atomică din Cluj, sub conducerea profesorului Victor Mercea, membru corespondent al Academiei, au început primele încercări privind separarea deuteriului, cu două direcții de acțiune: analiza izotopică a apei grele și studierea unui proces izotopic de separare a deuteriului. Metoda elaborată pentru analiza izotopică a apei a fost densimetria și a reprezentat un succes (Liviu Blaga și colaboratori), iar această metodă, ca și cea de separare izotopică experimentată au constituit o școală pentru cercetătorii clujeni și, în paralel, o bază de documentare. Astfel au apărut primele idei originale românești.

- Și după cum am înțeles din discursul dv. de recepție, tot astfel au început primele experimentări românești.

- Într-adevăr, succesul primelor încercări de laborator a făcut ca întreaga atenție a Institutului de Fizică Atomică din Cluj să se polarizeze asupra acestui proces de separare a deuteriului, care a fost materializată, în timp, prin construcția și experimentarea a două instalații pilot. Aceste instalații pilot erau de concepție originală și au demonstrat viabilitatea procesului de schimb izotopic apă-hidrogen, ceea ce atestă intrarea lui în competiția mondială ca o premieră absolută. Ulterior, procesul a fost dus până la scară de pilot, pe o structură specifică, la Centrul de Cercetare al Combinatului Chimic din Craiova. Așa se face că în perioada anilor 1968 - 1969, Institutul de Fizică Atomică din Cluj devenise deja un institut cu un personal recunoscut în țară și în străinătate, prin

lucrări științifice originale și de dezvoltare tehnologică, elaborate în domeniul separării apei grele și a analizelor izotopice de deuteriu.

- Este perioada în care realizarea reactorilor nucleari intră în ecuația independenței energetice a României.

- Da, este perioada în care, sub conducerea și îndrumarea acad. Horia Hulubei, au fost analizate posibilitățile de realizare a reactorilor nucleari, ca sursă de energie pentru România. La baza acestui proces au stat două criterii: independența energetică a țării și participarea maximă a industriei naționale la realizarea programului ca atare. Filiera aleasă a fost uraniu natural - apă grea și ea urma să fie realizată prin Programul Nuclear Național. Cele două criterii urmau să fie asigurate prin aportul cercetării științifice românești, unde un rol important l-a avut programul de separare a apei grele, bazat pe "zestrea" Institutului de Fizică Atomică din Cluj și pe viitoarea activitate a Uzinei "G" din Râmnicu Vâlcea, înființată la aceeași dată cu Comitetul de Stat pentru Energia Nucleară (1 martie 1970), având ca obiectiv principal elaborarea tehnologiei de separare a apei grele.

- Iată, deci, că industria românească era capabilă de mari performanțe încă de la începutul anilor '70, fapt care-i încriminează astăzi pe toți groparii ei.

- Iar asemenea performanțe s-au datorat și unei exemplare împliniri a eforturilor. Uzina "G" și-a început activitatea cu construcția instalației de separare a apei grele, numită "pilot", dar care avea dimensiunile unei instalații de capacitate industrială. Fizicieni, chimiști și ingineri cu diferite specialități și-au asumat riscul de a elabora împreună o tehnologie complet nouă pentru industria românească. Pentru extracția

deuteriului din apă a folosit schimbul izotopic la două temperaturi (biterm) între apă și hidrogenul sulfurat și pentru finisare, respectiv îmbogățirea deuteriului până la nivelul de 99,8 la sută, a apelat la distilarea izotopică sub vid a apei. Repet: și-au asumat riscul, pentru că, dacă la IFA - Cluj, la nivel de laborator, s-a experimentat distilarea izotopică a apei, pentru elaborarea tehnologiei de schimb izotopic apă-hidrogen sulfurat au fost utilizate doar date din literatura de specialitate și acestea obținute într-un număr foarte restrâns. Colaborarea între parteneri s-a bazat pe experiența IFA-Cluj privind separarea și analiza izotopilor stabili și pe experiența Institutului de Proiectări pentru Industria Petrolului-Ploiești privind tehnologiile de separare și rafinare a șteiului. Astfel se explică faptul că lucrările au evoluat rapid. Odată aprobată investiția de la Râmnicu Vâlcea, șantierul este deschis în aprilie '70 și din '72 se pun treptat în funcțiune instalațiile care compun complexul proces de separare a apei grele. Decizia de a construi în România o fabrică de apă grea, cu o capacitate de 360 tone pe an (a doua ca mărime în lume), s-a luat în octombrie '73.

- Începe astfel concurența cu tehnologiile din țările puternic dezvoltate industrial; cu ce consecințe pentru România?

- Cu un serial de remarcabile realizări științifice și tehnice: în decembrie 1974 se omologhează la Uzina "G" tehnologia de producere a sulfurii de sodiu, tehnologia de producere a hidrogenului sulfurat, instalația de distilare izotopică sub vid a apei și instalația de separare bitermă prin schimb izotopic apă-hidrogen sulfurat. Prima cantitate de apă grea, de concentrație 99,9 la sută deuteriu, s-a realizat la 9 august 1976. Anterior, între

24-26 iunie 1975, are loc prima sesiune de comunicări științifice a Uzinei "G", care atesta activitatea științifică începută la Râmnicu Vâlcea, iar în martie 1976 se înregistrează debutul asimilării compresoarelor de hidrogen sulfurat, realizate cu un an mai târziu și care au adus Uzinei "G" un beneficiu de 1 milion de dolari, utilizați la înființarea a două noi laboratoare: cel de testare a talerelor (unicat european) și cel de criogenic.

- Este, din câte înțeleg, un moment de vârf în colaborarea dintre cercetarea, proiectarea și industria românească.

- Și care marchează câștigarea competiției cu tehnologiile din țările avansate industrial. După o nouă omologare, în 1978, a instalației de producere a apei grele, a produsului apă grea și a modelelor matematice de proiectare a instalațiilor de separare izotopică, se poate afirma că, prin raportare la producția de apă grea, România a depășit stadiul de "țară industrializată" și a devenit "țară industrială". În 1979 începe investiția la Turmu Severin a fabricii de apă grea, care, prin efortul comun al oamenilor de știință, proiectanți, constructori de echipamente și realizatori de instalații, va produce industrial, la 17 iulie 1988, prima cantitate de apă grea, cu respectarea parametrilor ceruți de reactorii nucleari moderați de apă grea. Realizarea Combinatului de apă grea (azi Romag-Drobeta Tr. Severin) s-a datorat și modului unitar de organizare sub conducerea Comitetului de Stat pentru Energia Nucleară (Cornel Mihulecea). După cum se vede, recenta intrare în funcțiune a reactorului nr. 1 de la Centrala din Cernavodă se sprijină pe o remarcabilă experiență românească, științific și tehnologică.

- România de astăzi este prea împovărată de greutatea spre a-și permite dispariția forțelor sale creatoare; cum ar putea cercetarea noastră științifică să-și sporească

forța de propulsare economică a țării?

- Prin redobândirea caracterului de continuitate al cercetării științifice. Cercetarea nu poate fi făcută pe sărite sau ca un proces auxiliar, didactic. De aceea, este nevoie aici de o îmbinare firească, de o simbioză între instituțiile universitare și cele academice de cercetare. Astfel încât universitarii să poată lucra în laboratoarele de profil ale Academiei, iar cercetătorii să poată preda în învățământul superior. Profesorul trebuie să se identifice cu ceea ce predă, nu să reproducă idei ale altora. Să propage idei trăite. De aceea, un profesor universitar nici n-ar trebui să fie promovat și recunoscut ca atare fără a întruni condiția de cercetător științific. Astăzi, însă, ce constatăm? În timp ce numărul profesorilor universitari aproape s-a triplat, cercetarea științifică universitară a scăzut. Cum vine asta?

- Tocmai pentru recuperarea posibilităților de conlucrare, de împlinire a eforturilor proprii învățământului superior și cercetării științifice, Fundația "România de Măine" cuprinde instituții universitare, de cercetare și de cultură, deopotrivă antrenate într-un proces de sinteză creatoare. Cum vedeți această inițiativă din perspectiva principiilor la care v-ați referit?

- Este un semn bun această inițiativă a Fundației "România de Măine", ea poate precipita revitalizarea forțelor creatoare românești. Este un semn bun, inclusiv pentru echilibrul imprimat întregii sale activități, favorabil unui ritm natural de dezvoltare. Așa trebuie procedat în acest domeniu, pas cu pas, de la mic la mare, de la simplu la complex. Pentru că, în cercetare, ca și în natură, nu se pot face salturi.

MIHAI IORDĂNESCU

ECHILIBRUL PUTERILOR ÎN STAT ȘI CONTINGENȚELE LOR ÎN CONSTITUȚIA DIN 1991

Acad. VASILE GIONEA

I. Decretul nr. 92/1990 prin art. 2 stabilea principiul separației puterilor în stat. Acest principiu nu și-a mai găsit o formulare expresă în Constituția din 1991, întrucât nu în toate statele există o separație absolută a puterilor. Dimpotrivă, atribuțiile lor se interferează și se completează, alcătuind un tot unitar. Aceasta nu înseamnă însă că una din puteri exercită atribuțiile altei puteri sau că o suplinește pe aceasta. Delegarea temporară și limitată a unor atribuții, altei puteri, nu încalcă principiul separației puterilor, ci doar îl amendează în sensul că toate puterile în stat trebuie să colaboreze în direcția realizării și consolidării statului de drept.

De aceea, constituțiile moderne și studiile de drept constituțional au abandonat sintagma de **separație a puterilor**. Mai mult decât atât, expresia de **putere** a fost înlocuită cu aceea de **autoritate publică**.

Puterea, în totalitatea ei, și suveranitatea națională, ca expresie a puterii supreme, aparține poporului care o exercită, în mod obișnuit, prin organele sale reprezentative și, din când în când, direct, prin referendum (art. 2 (2) din Constituție).

Parlamentul, alcătuit din Camera Deputaților și Senat, în conformitate cu art. 58 din Constituție, este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legislativă.

II. Guvernul, ca reprezentant al administrației centrale, în îndeplinirea atribuțiilor sale poate adopta hotărâri și ordonanțe. Hotărârile se emit în vederea executării legilor. Ordonanțele sunt acte normative pe care Guvernul le poate emite numai în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele și în condițiile prevăzute de aceasta. Așadar, Parlamentul poate adopta o lege specială prin care să abiliteze Guvernul, să legifereze prin ordonanțe, dar numai în domenii care nu fac obiectul legilor organice (art. 114).

Această delegare de atribuții își găsește justificarea în faptul că în anumite sectoare de activitate ale vieții de stat, în special în cel economic-social, se simte nevoia unor reglementări rapide la care Parlamentul nu poate face față, textele de lege necesitând adeseori discuții îndelungate în cele două Camere, urmate mai în toate cazurile de o procedură de mediere.

La Guvern, proiectele de ordonanțe se elaborează de câțiva specialiști într-o perioadă de timp scurtă și, după adoptare, intră în vigoare. De regulă, delegarea legislativă se dă pentru 6 luni, cu posibilitatea prelungirii.

Legea de abilitare poate prevedea ca ordonanțele să fie supuse aprobării Parlamentului potrivit procedurii legislative, până la împlinirea termenului de abilitare. Dacă ordonanța nu a fost aprobată în această perioadă, efectele ei încetează.

În cazuri excepționale, Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență, care intră în vigoare numai după depunerea lor spre aprobare la Parlament. Dacă Parlamentul este în vacanță, el se convoacă în mod obligatoriu.

Aprobarea sau respingerea ordonanțelor se face printr-o lege în care vor fi cuprinse și ordonanțele ale căror efecte au încetat.

Delegarea legislativă demonstrează că cele două autorități

publice, cea legislativă și cea executivă, colaborează în vederea unui scop comun. Colaborarea exclude însă ideea de imixtiune a uneia în atribuțiile celeilalte. Atribuțiile fiecăreia din cele două autorități publice rămân bine delimitate.

Pe linia colaborării, membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului, iar dacă li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie.

Orice inițiativă legislativă care implică modificarea prevederilor bugetului de stat sau ale bugetului asigurărilor sociale de stat, necesită obținerea informațiilor necesare de la Guvern (art. 110).

Pe de altă parte, Guvernul și fiecare din membrii săi sunt obligați să răspundă la întrebările sau interpelările formulate de deputați sau de senatori.

Guvernul are inițiativă legislativă pe care o exercită prin transmiterea proiectelor de legi la una din Camerele Parlamentului. El poate cere procedură de urgență care se traduce prin examinarea cu prioritate de lege, respectiv față de alte proiecte. Pe de altă parte, Guvernul răspunde politic în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate. Fiecare membru al Guvernului răspunde politic solidar cu ceilalți membri pentru activitatea Guvernului și pentru actele acestuia. Președintele României, Senatul și Camera Deputaților au dreptul să ceară urmărirea penală a membrilor Guvernului pentru faptele săvârșite în exercițiul funcției lor. Trimiterea în judecată atrage suspendarea lui din funcție.

Dacă s-a cerut urmărirea penală a unui membru al guvernului, Președintele României poate dispune suspendarea din funcție a acestuia.

Competența de judecată aparține Curții Supreme de Justiție.

Guvernul, ca și celelalte organe ale administrației publice, în cadrul controlului parlamentar, sunt obligate să prezinte informațiile și documentele cerute de Camera Deputaților și de Senat sau de comisiile parlamentare prin intermediul președinților acestora.

Persoana desemnată de Președintele României pentru funcția de prim-ministru va cere în termen de 10 zile actul de încredere al Parlamentului asupra programului și a întregii liste a Guvernului. Programul și lista Guvernului se dezbate în Camera Deputaților și în Senat în ședință comună. Numai cu votul majorității deputaților și senatorilor Parlamentul poate acorda încredere Guvernului.

Camera Deputaților și Senatul, în ședință comună, pot retrage încrederea acordată Guvernului prin adoptarea unei moțiuni de cenzură, cu votul majorității deputaților și senatorilor.

Moțiunea de cenzură poate fi inițiată de cel puțin o pătrime din numărul total al deputaților și senatorilor și se comunică Guvernului la data depunerii.

Moțiunea de cenzură se dezbate în ședință comună a celor două camere, după 3 zile de la data când a fost prezentată.

Dacă moțiunea de cenzură a fost respinsă deputații și senatorii care au semnat-o nu mai pot iniția în aceeași sesiune o nouă moțiune de cenzură, cu excepția cazului când Guvernul își angajează răspunderea potrivit art. 113.

Guvernul își poate angaja răspunderea în fața celor două Camere reunite în ședință comună asupra unui program sau a unei declarații de politică generală sau a unui proiect de lege.

Guvernul este demis dacă moțiunea de cenzură depusă în 3 zile de la prezentarea programului, a declarației de politică generală sau a proiectului de lege, a fost votată în condițiile arătate mai sus.

Dacă Guvernul nu a fost demis, proiectul de lege prezentat se consideră adoptat, iar programul sau declarația de politică generală devin obligatorii pentru Guvern.

Din cele expuse reiese în mod limpede că autoritatea legislativă și cea executivă au raporturi de colaborare foarte strânse, că fiecare din ele deține și exercită câte o parte din puterea care, în integritatea ei, aparține poporului. (Va urma)

IN MEMORIAM

ULTIM SPECTACOL

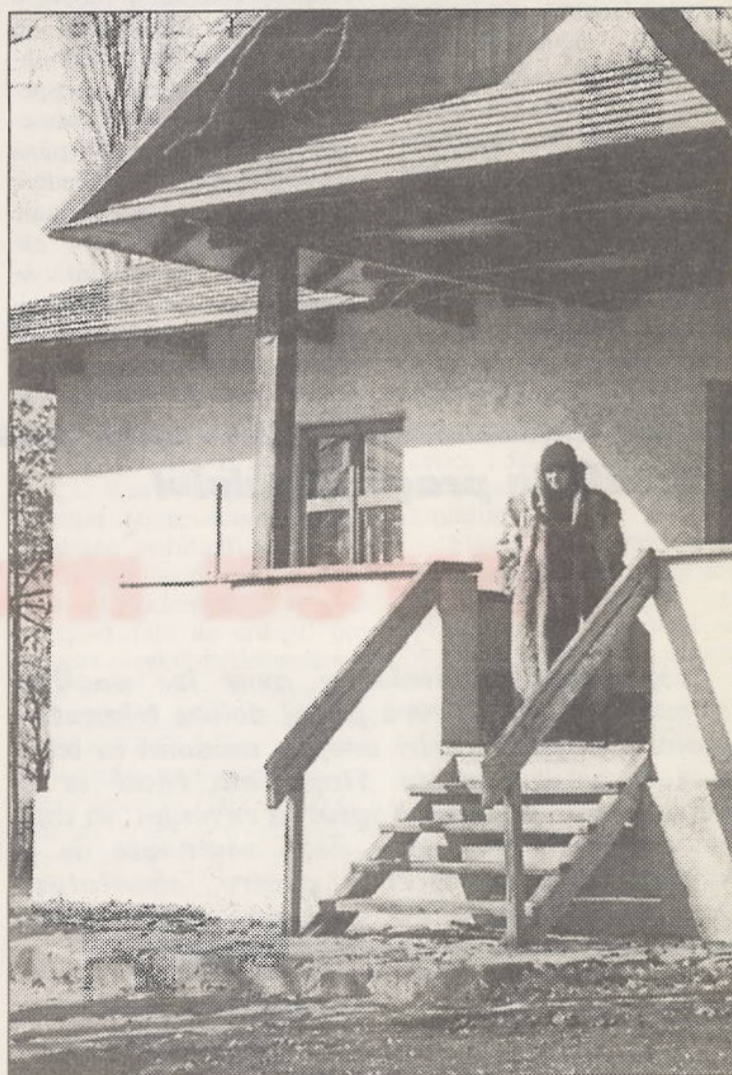
ACTRIȚEI
AURELIA SORESCU-LIPATTI

Arii vuidă cântă prohodul
Norii picurând de stramă izvodul,
Frunzele șoptind își spun o poveste
Luna sus, tăcând, nu dă nici o veste.
Luna lăcrămând își pornește plânsul,
Amintindu-și dorul, amintindu-și visul.
Noaptea îmbrăcând ale ei costume,
Colorează-n negru ultimele urme.
Corbul croncâind pe-o uscată cracă,
L-anunță pe Caron, sosit cu a lui barcă.
Vânturi obosite gongul ultim bat,
Vaer lung de clopot, dangăt de-nserat.

Ultimul spectacol, tăcând l-ai jucat,
Ai ieșit din scenă și s-a 'ntunecat.

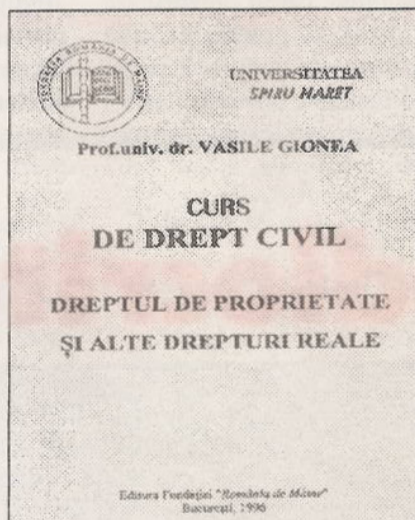
GEORGE MACOVESCU

Valencia
3 Martie 1996

Ansamblul memorial Mihai Eminescu
(Ipotesti, jud. Botoșani)

La Editura Fundației "România de Măine"

Din
cuprins:

- Patrimoniul și clasificarea drepturilor patrimoniale. ● Bunurile și clasificarea lor. ● Posesia ● Proprietatea. ● Proprietatea privată. ● Modalități juridice ale dreptului de proprietate. ● Atribuțiile dreptului de proprietate ● Modulile de dobândire a proprietății. ● Uzucapiunea (Prescripția achizitivă). ● Acțiunea în revendicare. ● Dezmembrămintele dreptului de proprietate. ● Dreptul de superficie
- Publicitatea drepturilor reale imobiliare.

Reproducem din ziarul:

O noutate academică sparge tiparele studiului universitar

Rectorul își creditează studenții

Studenții care în următorul an universitar vor intra în primul an de studiu la Universitatea București vor beneficia de un nou sistem de învățământ bazat pe...credite. Acum să nu faceți greșeala să credeți că este vorba de credite bancare. Cele la care se va referi prof. dr. Ioan Mihăilescu, rector al instituției amintite, s-ar putea numi credite de încredere pentru gestionarea propriei pregătiri universitare. În același timp, sistemul propus a se aplica din toamnă elimină repetenția. Dar, să vedem despre ce este vorba, întrucât ideea constituie o noutate academică ce sparge tiparele de până acum.

"Pachetul" creditelor fundamentale

În primul rând, unitatea calendaristică de bază a fiecărei facultăți ce intră în structura Universității București nu mai este anul universitar, ci semestrul. Obiectele de studiu se organizează pe două module. Cel dintâi concentrează disciplinele de bază și se aplică în primii doi ani de studiu. Al doilea modul, destinat anilor III și IV (V), concentrează disciplinele de specialitate, opționale și/sau complementare

profilului urmat de student.

"Sunt, deci, trei categorii de discipline - precizează rectorul Mihăilescu: de bază, obligatorii pentru toți studenții, și care au, în medie, o pondere de 40 la sută din totalul cursurilor, seminariilor, laboratoarelor de specialitate - ceva mai numeroase decât cele de până acum și care au tot o pondere de circa 40 la sută; opționale sau complementare - ele corespund domeniului de pregătire sau din alte domenii conexe cu specializarea de care este interesat studentul și ocupă cam 20 la sută din

Numai așa, pentru „imaginea publică”, rectorul a acceptat să fie fotografiat în jilțul confecționat anume pentru savantul Nicolae Iorga, în perioada în care acesta a fost rector.

disciplinele de bază. Apoi, el își alege unele discipline de specialitate dintr-un set determinat de fiecare facultate. Obiectele complementare de studiu se află la libera alegere a studentului care și le poate selecta de unde vrea: din propria facultate, din setul de discipline care-l interesează și care se predau la altă facultate din țară, inclusiv de la o facultate din străinătate."

la disciplinele de specialitate. Deci, primii doi ani de studii sunt mai restrictivi. Sistemul de credite este format din suma punctelor acumulate la disciplinele obligatorii, de specialitate și opționale (sau complementare). Condiția de acces în următorul an de studiu este obținerea "pachetului" de credite stabilit. Începând cu anul III, soarta studentului se află în pro-

Primii doi ani sunt grei

În continuare, interlocutorul nostru ne prezintă câteva detalii tehnice, menite a se face mai ușor înțeles noul sistem.

"Pentru fiecare disciplină obligatorie se acordă un anumit număr de puncte. Pentru a promova din modulul I în II, studentul trebuie să acumuleze numărul de puncte stabilit la disciplinele obligatorii. Numai așa i se deschide accesul

prilei-mâini, întrucât toate opțiunile îi aparțin. Acum el își poate alege orice altă disciplină din cele rămase pe parcursul anilor de studiu, indiferent dacă aceasta se află în programa pentru anul de studiu în care se află, sau este din anii superiori. Cu alte cuvinte, după ce absolvă primul modul pe parcursul a patru semestre, studentul, dacă-l țin puterile, poate în următoarele două-trei semestre să susțină restul de credite necesare obținerii diplomei.

Cine nu învață, plătește

Există, totuși, o condiție obligatorie. Toate creditele obligatorii trebuie obținute în perioada de 8-10 semestre, interval de timp ce reprezintă totalul anilor de studiu prevăzuți și care, conform Legii învățământului, asigură gratuitatea studiilor. Dacă în intervalul amintit un student nu obține toate creditele, el își poate continua studiile dar, pentru fiecare examen pe care nu l-a promovat în perioada amintită anterior, va plăti taxă. Practic, prin sistemul de credite pe care-l vom aplica seriei ce va intra, din toamnă, în primul an de studii, se desființează repetenția.

Prin sistemul de credite vom introduce și un sistem de diplome: diplome majore și minore; pentru ultima, fiecare facultate are autonomia, în cadrul autonomiei academice, de a stabili un număr variabil de credite. Totuși, accesul la masterat, la susținerea doctoratului, accesul în învățământul superior sau în domeniul cercetării științifice se va face numai pe baza diplomei majore".

Școala în pragul finalului

Aurea mediocritas

La nivelul Capitalei a avut loc analiza situației la învățatură pe al doilea trimestru școlar. Ample referiri asupra modului în care s-a încheiat această etapă am făcut cu o săptămână în urmă. Faptul că revenim, în cele ce urmează, asupra a două segmente de o covârșitoare importanță pentru "sănătatea" morală și intelectuală a celor ce se află acum pe băncile școlii nu este întâmplătoare.

Procentul buclucaș

Se menționa în raport că, față de primul trimestru școlar, situația la învățatură

s-a îmbunătățit, promovabilitatea fiind în creștere cu 1,19 la sută. Un procent cu probleme. Întâi, pentru că este nesemnificativ. Apoi, pentru

Inspectorul general școlar, Florin Diaș, privește realitatea în față.

că este un adevărat semnal de alarmă pentru dascăli, dar și pentru părinți. În fine, comparația cu prima etapă școlară nu este relevantă. Este știut, primul trimestru nu "strălucește" niciodată prin medii mari. Din mai multe motive. Intrarea în ritmul firesc de școală se face mai lent după o vacanță de câteva luni. Apoi, pentru că elevii din clasele I, V și IX au serioase probleme de adaptare, ultimii înregistrând chiar o sensibilă cădere psihică după concursul destul de sever căruia au trebuit să-i facă față. Apoi, dar nu în ultimul rând, pentru că dascălii, pentru "a-i pune la treabă" pe școlari sunt mai strânși la note. Așa, de fiecare dată, prima etapă școlară înregistrează cote mult mai

Camerele parlamentare solicitate să facă cercetări

CNEAA acuzat de fals intelectual

Ne aflăm în posesia unor note de protest pe care Universitatea "Spiru Haret" le-a adresat celor două Camere și prin care li se solicită efectuarea unor cercetări referitoare nu numai la activitatea Comisiei de medicină din cadrul Consiliului Național de Evaluare și Acreditare Academică.

Idei preconcepute

În privința medicinei, trei sunt argumentele petenților și care, după cum sunt expuse, dovedesc o certă inconstanță între latura constatativă și cea decizională a amintitei comisii. Se menționează că "primul raport a fost elaborat fără efectuarea vizitei, pe bază de fals intelectual, prin denaturarea rapoartelor de autoevaluare". Ca urmare, s-a propus neautorizarea. Al doilea raport, după o târzie vizitare a celor două facultăți (medicină generală și stomatologie), corelat cu procesul-verbal întocmit, atestă îndeplinirea standardelor: prevăzute de Legea nr. 88. "Cu toate acestea - se notează - decizia luată prin vot secret, a fost de neautorizare recurgându-se, în continuare, la fals și uz de fals" (...) După reevaluare, al treilea raport, "în pofida realităților constatate și consemnate în procese-verbale, menționează propunerea de neautorizare, face abstracție de constatările vizitei și recurge la argumente false, fără acoperire". Se conchide că actuala Comisie de medicină "a pornit cu ideea preconcepției - exprimată public înainte de a cunoaște dosarele facultăților - că nu poate și nu trebuie să existe învățământul particular de medicină, iar pentru a-și impune punctul de vedere a recurs la fals și uz de fals."

Mediocritatea, la ea acasă

Ne-am oprit, și nu întâmplător, la două exemple. La clasa a VIII-a (care se află în fața concursului de admitere în liceu), din cei 28.582 elevi rămași înscriși, promovabilitatea este de 75,67 la sută. Medii la limita supraviețuirii au obținut 7627 elevi. Potențialii competitivi (cu medii între 7 și 8,99) sunt 9603, în timp ce numărul elevilor

Alte standarde, alții... specialiști

Despre alte facultăți - Matematică, Română, Istorie-Geografie „nu au fost vizitate deloc”, iar Colegiile pedagogice - se menționează că "nu au fost vizitate", decât foarte târziu și după multe demersuri. Specializarea Geografie - atunci când, în sfârșit, a fost vizitată - membrii comisiei nu erau în specialitatea facultății, ci cadre de biologie și geologie", după cum a subliniat prof. dr. Aurelian Bondrea, președinte al Fundației în cadrul căreia funcționează Universitatea "Spiru Haret". Pe de altă parte, "se utilizează standarde de apreciere, altele decât cele prevăzute de Legea nr. 88 și pe care noi nu le cunoaștem".

În mare, acestea sunt nemulțumirile semnate de un număr impresionant de cadre universitare și care au fost adresate comisiilor de profil ale celor două Camere ale Parlamentului pentru a analiza și a decide în consecință.

Un răspuns care poate schimba multe

Din amplul și tranșantul punct de vedere al Comisiei juridice a Senatului din 21 martie a.c. reproducem câteva dintre cele mai semnificative precizări în contextul sesizării. Refe-

rindu-se la Regulamentul CNEAA, se menționează că: "Nici un regulament nu poate adăuga la lege și nici nu poate interpreta legal textele unei legi. Instituirea de noi standarde, pe lângă cele înscrise în lege, s-a făcut cu încălcarea legii și sancțiunea este aceea a înlăturării adăugirilor și deci neluarea lor în considerare; ceea ce excede legii se consideră ca nescris în regulament, până la abrogarea, modificarea sau anularea adăugirii... Din art. 5, alin. 4, lit. b, Legea 88/93 rezultă foarte clar că se întocmește un raport de Comisia de evaluare pe baza analizei raportului de autoevaluare și a verificării îndeplinirii standardelor corespunzătoare criteriilor generale cuprinse în lege. Între cele două baze legale de întocmire a raportului se află verificarea faptică... Verificarea nu este lăsată la latitudinea comisiei, ci este obligatoriu de efectuat... Este de la sine înțeles ca fiind obligatoriu a se face verificarea prevăzută la art. 5, alin. 1, lit. b de către specialiști în domeniu, iar

din cauza absențelor de la ore), se poate lesne observa că situația nu este deloc roză.

Repetenți la purtare

Situația școlară înaintea "ultimei turnante" nu poate fi disociată de comportamentul elevilor față de dascăli, în școală și în afara ei, atitudine care, vrei nu vrei, se regăsește în notele mici din catalog. Se remarcă, după numărul mare al notelor sub șapte la purtare, o "competiție" greu de acceptat între cei 1872 elevi de gimnaziu, care-i întrec prin insolentă pe cei 1460 liceeni, care au tot note sub șapte la purtare. Tot cei mai mici se situează pe un nedorit loc unu și la chiul, 1195 dintre ei, față de 1166 la liceu, au obținut amintita notă la purtare pen-

nu de persoane specializate în alte domenii. În astfel de cazuri, contestarea verificării și a evaluării, inclusiv a raportului comisiei este legală și întemeiată și operațiunile trebuie refăcute..."

În final, se precizează: "De principiu, prevederile înscrise în art. 3 și următoarele ale Legii nr. 88 - sunt de procedură, cu implicații directe de fond. Regulile de procedură sunt de strictă interpretare și de imediată aplicațiune; ele sunt imperative, iar nu dispozitive sau de recomandare. Încălcarea regulilor de procedură este sancționată cu nulitatea actului efectuat nelegal și are ca efect refacerea procedurii de la ultimul act valabil îndeplinit. Cu atât mai mult operează sancțiunea nulității, când nerespectarea riguroasă a procedurii influențează vădit soluția de fond asupra dreptului și interesului legitim al persoanei interesate."

Răspunsul este iscălit de senatorul Ion Predescu, președinte al Comisiei nr. 11 a Senatului.

În așteptarea reacției la ... contrareacție

Prof. Aurelian Bondrea ne-a spus că "dacă nu am fi avut rezultate care să ne îndreptățescă insistența cu care cerem să ni se facă dreptate, am fi acceptat, ca și alții, punctul de vedere al CNEAA. Cred că oricât de respectabilă ar fi, în sine, instituția acreditării trebuie să se accepte că în activitatea sa, pe ici, pe colo, s-a mai și greșit. Dacă o astfel de greșală nu ar antrena viitorul a numeroși tineri care au făcut dovada seriozității pregătirii lor, poate că nu am insista atât. Așa cum preciza cu câteva zile în urmă și premierul Văcăroiu, pe care l-am sesizat asupra deciziilor - incorecte, zicem nu numai noi - ale CNEAA, "Unde-i lege nu-i tocmeală!". Am fi fericiți ca membrii comisiilor amintitei Consiliu de Evaluare și Acreditare să înțeleagă că nu sunt niciun deținător ai adevărului și ai dreptății și, în consecință, să-și reevalueze punctul de vedere."

criza educațională care se manifestă la toate palierele amintite.

Sigur, minuni peste noapte nu se pot întâmpla în acest domeniu și delicat și complex. Dar pentru că nu este prima dată când o spunem din acest colț de pagină, iar măsurile întârzie să apară, o repetăm și cu acest prilej: de sănătatea morală și intelectuală a unei nații depinde ziua ei de mâine. Or, "mâine", începe mileniul trei și, cel puțin până acum, în afară de proiecte și bune intenții, trebuie să recunoaștem că nu prea suntem bine pregătiți a-i trece pragul. Iar mentalitățile, începând de la cea individuală și terminând cu cea socială, se schimbă cel mai greu. Un început trebuie făcut. Și cât mai repede. Cine face primul pas?

„Occidentalizare” cu orice preț?

Dr. MARIA COBIANU-BĂCANU,
Institutul de Sociologie al Academiei Române

Evenimentele din decembrie 1989 au schimbat axa de dezvoltare a României - de la Est la Vest. Nici Estul nu fusese opțiunea ei, dar aceasta-i altă problemă și este de resortul istoriei.

Ceea ce este clar pentru români acum este faptul că asupra propriei lor istorii, ce avea să urmeze după al doilea război mondial, nu ei și-au spus cuvântul. Destinul lor era deja decis în cancelariile marilor puteri printr-o simplă încercuire cu creion roșu pe harta Europei de către victorioșii în război. Deși au participat la acesta cu remarcabile fapte de eroism, cu contribuții materiale și sacrificii de vieți omenești, care au grăbit sfârșitul războiului, românii n-au fost acceptați printre învingători, lor aplicându-li-se tratamentul economic și material al învingătorilor, ce i-a costat lungi ani de sărăcie și subdezvoltare.

Nu total aservită, România și-a păstrat, totuși, o notă distinctă de independență și suveranitate față de puterea sovietică. Ea și-a permis să-i condamne invazia în Cehoslovacia, când vecinii o susțineau sau o acceptau tacit, după cum a încercat să păstreze și o anumită distanță față de fosta U.R.S.S. în politica internațională. Cu toate acestea, în ultimii 50 de ani, vrând-nevrând, dirijat sau nevrând încotro, viața noastră politică, socială și economică a gravitat în jurul colosului sovietic.

Literatura, cântecul, poezia erau orientate spre a ne face să credem că "lumina" vine de la Răsărit (nu cea solară, ci cea culturală), mai ales până prin anii '60. Participarea la CAER, pe plan economic, și la Pactul de la Varșovia, pe plan politic-militar, ne-a dat statutul de sateliți ai Uniunii Sovietice, alături de celelalte țări socialiste, destin pe care l-am împlinit până în decembrie 1989.

Colapsul dictaturii ceaușiste a semnat, implicit, și sfârșitul vasalității față de Uniunea Sovietică - putere ce avea să se destrame și ea în cursul anului 1991. Destrămarea fostei URSS și constituirea C.S.I., lupta pentru menținerea cu forța a republicilor mici ce vor independență - cazul Ceceniei - sunt, toate, dovezi că epoca contemporană refuză dominația, refuză supunerea, începând cu nivelul statal și sfârșind cu cel individual, ca și dovezi ale faptului că marile puteri sunt "mari" numai prin înghițirea sau dominația celor mici.

Una din marile "eliberări" sau "libertăți" mult trâmbițate de mass-media post-decembristă a fost aceea față de ruși, a căror vecinătate, istoria ne e martor, nu ne-a fost întotdeauna de bun augur. Pentru că altfel, vecini fiind, ne-am ajutat unii pe alții.

Ne-am dobândit independența, suveranitatea. Nu mai depindem de nimeni. Suntem liberi să ne făurim destinul cum vrem noi. Traiul alături de imperii hrăpărețe - otoman, austro-ungar, rusesc - s-a sfârșit. Poporul român e stăpân pe

soarta sa. Așa se gândea la sfârșitul anului 1989.

Această euforie, a libertății și neatârării, n-avea însă, din păcate, să dureze prea mult. "Campionii occidentalismului" și ai "occidentalizării" țării cu orice preț, inclusiv acela al pierderii identității naționale, aveau să apară pe pistă. Ei alergau pe toate culoarele: economice, culturale, politice, pentru un nou tip de aservire, de data aceasta în fața Vestului.

Sloganul "fără frontiere" s-a întins de la frontierele teritoriale-statale, care au "dispărut" în primele zile "post-revoluționare", lăsând să intre și să iasă din țară oricine și cu orice ca într-un și dintr-un sat fără câini, până la medicii "fără frontiere", muzica "fără frontiere" etc. Ne dizolvasem într-o lume amorfă, dar care ne permitea semeția de a "intra în Europa", de fapt, o Europă din care poporul român făcea parte în mod natural de când se formase pe aceste meleaguri, între Dunăre, Carpați și Pontul Euxin, dar care îi refuzase participarea la istoria sa.

Valul occidentalizării a fost foarte puternic. A cuprins economia, cultura, presa, preocupările de timp liber, aspirațiile și dorințele exprimate și neexprimate ale tinerilor. Politicieni, lideri de partide, de etnie, bătrâni și tineri academicieni și casnice, toți cei care aveau vreo opțiune mai zgomotoasă se pronunțau pentru Occident, timp în care "Occidentul" nu a ezitat să ne demonstreze "grija" față de noi, trimițându-ne alimente și haine vechi, medicamente expirate și

procese toxice de îngropat în pământul României.

Primul guvern post-decembrist, din grija de a ne modela după tiparele Occidentului european sau ale americanilor, a trimis reprezentanți spre "școlire" în problemele tranziției de la socialism la capitalism în Europa și America, de parcă acolo se produsese marile seisme sociale și nu la noi. Nu specialiștii români știau bine care-i mersul economiei românești, ci cei străini, pentru care ei constituiau din nou obiectul unui experiment social. În acest fel, din bugetul tot mai sărăcit al statului, numeroși experți, consilieri străini s-au perindat să ne învețe cum să devenim capitaliști, fără să se întrebe dacă acest popor, poporul român, și -a dorit sau își dorește capitalismul.

Guvernele, parlamentul sau parlamentele (dacă îl avem în vedere și pe cel dinainte de 1992) și-au adoptat programele de dezvoltare, legislație, omițând un singur lucru, dar esențial: să consulte și poporul român dacă acesta vrea sau nu să se dezvolte pe calea capitalistă, pe care generațiile vârstnice de muncitori o cunoscuseră în forma ei neatractivă, ca forță de muncă exploataată.

Marele uitat, marele neconsiderat sau desconsiderat rămâne tot poporul român, care acum, la 6 ani de tranziție, se lasă greu "împroprietărit" - că nici în această problemă n-a fost întrebat -, se lasă greu "reformate" - reforma resimțind-o, mai ales, prin efectele ei negative: șomaj, inflație, scăderea puterii de cumpărare, speculă, furturi, delapidări, haos economic și social.

Scăpând de "Estul" sălbatic ne-am orientat acum, univoc, spre "Vestul" rafinat, care ne-a făcut promisiuni și temenele până s-a prăbușit socialismul și, o dată cu el, economia națională și nivelul de trai, pentru ca apoi să ne pună în față tot

felul de condiții și condiționări, restricții și recomandări spre a ne primi în casa lui bună.

Până una alta, mai putem sta și în anticamera Europei, mai putem aștepta până vom primi binefacerile ei, care vin greu, deși promisiunile inițiale păreau încurajatoare.

Ajunși aici cu comentariul, vrem să facem o precizare cu caracter axiomatic. Nu avem nimic cu Estul, după cum nu avem nimic cu Vestul, fiecare se poartă după istoria și tradițiile sale: dacă avem ceva, acest ceva se referă la pendularea noastră nemeritată și nedemnă de la Est la Vest, care nu servește în nici un fel poporul român.

Cei 50 de ani de orientare spre Est, de "satelitizare" față de Uniunea Sovietică constituiau o experiență istorică suficientă care să ne confere dreptul de a sta pe propriile noastre picioare, de a ne făuri propriile modele de dezvoltare, ținând seama și păstrând tot ce am realizat până la 22 decembrie 1989. Dar din sateliți ai Estului, am devenit rapid și, parcă, ireversibil, sateliți ai Vestului, care ne consideră niște școlari în clasele elementare ale istoriei și civilizației care învață greu și riscă să fie lăsați și repetenți față de vecinii mai abili și, poate, chiar mai dezvoltați.

Pendularea de la Est la Vest, sau "dialectica gardului" nu este pe măsura mândriei poporului nostru și nici pe măsura posibilităților și capacităților sale de participare la muncă și creație.

Nu mai o dezvoltare echilibrată, independentă, bazată pe forțele proprii, orientată spre tot ce e progresist și eficient pentru poporul român, în toate cele patru zări ale lumii, ar fi compatibilă cu spiritul și demnitatea lui, care, rareori, și-a plecat capul, și anume numai atunci când ființa fizică i-a fost în primejdie.

Politica în timp și spațiu (I)

- Reflecții asupra geopoliticii în lumea contemporană -

Dr. ION MITRAN

Profunde și rapidele transformări politice din ultimul deceniu - între care sfârșitul bipolarismului, destrămarea fostei URSS și "căderea" istorică a fostului sistem socialist de inspirație sovietică - au adus în câmpul științelor sociale, în special al politologiei, noi teme de studiu și reflecție. Este împrejurarea sau motivația care aduce la ordinea zilei necesitatea reconsiderării unor teze și, de ce nu?, formularea altora, noi, a căror confirmare sau infirmare se înscriu în mod logic procesului complex al îmbogățirii cunoașterii teoretice, al înțelegerii realiste a cursului evenimentelor social-politice la scară națională, zonală sau globală. În acest context, au fost revigorată și prezintă interes cercetările privind geopolitica, noile premise concret-istorice ale evaluării poziției diferitelor state, grupuri de state sau alianțe - formate sau în formare - pe arena mondială, dar și pe plan intern.

După cum se știe, expresie a diferitelor orientări către o cale sau alta a dezvoltării economico-sociale - uneori "la umbră" și sub influența unor forțe sau

evenimente externe, schimbările oscilând în balanța independență-interdependență, desfășurată în spațiu (un anumit teritoriu, statal în epoca modernă) și în timp (într-o epocă sau alta a istoriei) - politica poartă, într-o măsură mai mare sau mai mică, amprenta datelor obiective și subiective determinate sau influențate de factori care țin de așezarea geografică, de epoca istorică. Îndeobște, geopolitica se referă la modul în care situația într-un anumit spațiu geopolitic influențează sau determină politica, fapt pus în evidență de o bogată literatură, de lucrări și analize mereu reînnoite. Categoria filosofică de spațiu, care exprimă ordinea coexistenței obiectelor lumii reale, poziția, distanța, mărimea, forma, întinderea lor, conexiunea dintre acestea, a influențat, de bună seamă, și gândirea social-politică, efortul științific al analiștilor politici de a descifra relația dintre așezarea geografică a unui stat (sau a mai multora) și politica unuia sau mai multor state, politică uneori comună, alteori complementară, de alianță sau contradictorie, conflictuală. S-a observat, astfel,

că poziția unui stat, vecinătatea lui cu altele, distanța față de un stat mai puternic ori, dimpotrivă, mai slab, influențează, dacă nu chiar determină hotărâtor, politica internă și externă a unui stat sau grup de state.

Lăsând la o parte aparentele dificultăți metodologice dar și de conținut ale trecerii de la categoria filosofică de spațiu la conceptul de spațiu social sau spațiu politic în expresie geografică, spre a se ajunge la noțiunea de geopolitică, este de reflectat asupra posibilității de a considera că și categoria filosofică de timp ar fi utilă politologiei. Cum categoria timp generalizează succesiunea sau simultaneitatea diferitelor stadii ale proceselor materiale în trecerea lor din unele în altele, în durate diferite, dar ireversibile, într-o curgere unidirecțională (din trecut, prin prezent, spre viitor), metoda analitică pentru examinarea politicii în timp ar putea fi numită "cronopolitică". Acest concept-pe-reche al geopoliticii sau metoda raportării politicii la timpul istoric în care acționează actorii și evenimentele politice poate deveni un util instrument de reflecție pentru politicieni. Din

această perspectivă, devine operațional a distinge sincronia sau anacronia politică, a descifra politici oportune de reforme operate "la timp", comparativ cu altele, ivite prea timpuriu, imature sau venite sau aplicate prea târziu. Se pot sesiza, astfel, politici revoluționare-reformatoare sau, dimpotrivă, conservatoare, chiar dacă ele se prezintă în "haine noi".

Din istoria ideilor politice se știe prea bine că unele doctrine, mai toate, de fapt, după ce și-au epuizat anume valențe (orientări principiale, soluții practice) în raport cu schimbarea, uneori radicală a condițiilor socio-economice în timp, au simțit și resimțit nevoia redefinirii conceptuale, a rebotezării lingvistice; formal, cel mai frecvent și mai simplu procedeu constă în adăugarea particulei "neo" la o anume identitate sau orientare doctrinar-politică, ceea ce a dus, în plan ideologic, la neoliberalism, neoconservatorism, neocomunism și alte asemenea derivate, iar în plan practic, la "repopularea" periodică a scenei politice cu formațiuni ale trecutului, fenomenul "partide vechi în timpuri noi" fiind reliefat, mai recent, de post-comunism, dar nelipsind nici democrației occidentale.

În această ordine de idei, se poate spune că, asemenea tezei lui Pitirim Sorokin despre sociologie¹⁾, și politologia modernă se constituie într-o știință autonomă cu principii și categorii proprii, din care nu pot lipsi timpul și spațiul politic, respectiv cronopolitica și geopolitica. De altfel, la începutul anilor '80, ocupându-se de reconstrucția geografiei politice - s-ar putea spune și a geopoliticii, ca disciplină științifică - unui analist, ca Michael Dear, au supus atenției necesitatea abordării realiste a relației dintre spațiu și timp. În acest sens, elaborând unul din capitolele lucrării *Géographie du politique*²⁾, Peter J. Taylor reia un punct de vedere al lui Michael Dear: el scrie că "post-modernismul a minat certitudinile intelectuale ale științelor sociale ortodoxe (moderniste)", fiind nevoie să se implice mai direct în analiza proceselor concrete ale vieții cotidiene definite în spațiu și în timp. Aceasta oferă teoriei politice, politologiei, o nouă paradigmă, ce solicită înțelegerea "simultaneității spațiului și timpului în structurarea progresului social".

De altfel, generația actuală de locuitori ai Terrei - adică cei care "au trăit" fenomenul dispariției bipolarismului militar - economic pe plan mondial este martora unor noi reorientări în politica mondială. Astfel, S.U.A. anilor '90 se comportă altfel decât S.U.A. anilor '70, iar fosta URSS de atunci nu mai are nici o relevanță pentru Rusia din preajma anului 2000. Acestui exemplu i-ar putea urma și altele, dar înțelegerea noii dimensiuni, a noilor orizonturi ale geopoliticii presupune și abordarea altor aspecte.

1) *Îndeosebi lucrarea, din 1943, Socio-cultural Causality, Space, Time, dar și altele.*

2) Jacques Levy, *Géographie du politique, Presses de la Fondation nationale de Sciences Politiques, Paris, 1991.*

QUO VADIS REFORMA?

TARĂ BOGATĂ - un concept controversat

Dr. NEDELEA CHIRA PĂRĂLUȚĂ

Experții Băncii Mondiale apreciază că pentru a deveni operațional conceptul de "dezvoltare durabilă" este necesar să se redefiniească conceptul de țară bogată. În consecință, alături de criteriile cunoscute ca, de pildă, fluxurile comerciale, P.I.B. pe locuitor trebuie să fie luate în considerare și alte elemente, care ar constitui premise reale în vederea unei dezvoltări susținute a statelor lumii. Autorii studiului au în vedere următoarele repere: activele naturale, adică valoarea terenului, apei, lemnului, aerului și a altor materii prime; capitalurile produse, respectiv valoarea mașinilor, uzinelor, drumurilor, căilor ferate; resursele umane, având în vedere valoarea reprezentată de "capacitatea productivă" a indivizilor, incluzând nivelul de educație și de nutriție. La toate acestea s-ar impune și comensurarea capitalului social, care, deși dificil de realizat, ar contribui la redarea dimensiunii reale a bogăției unei țări. Potrivit criteriilor stabilite de către Banca Mondială se ajunge la concluzia că pe primele două locuri în ierarhia celor mai bogate țări se situează Australia și, respectiv, Canada. O asemenea clasificare are la bază faptul că 70% din bogăția acestor țări constă în posesia de active naturale. Pentru alte țări, prioritare devin alte criterii. Un exemplu concludent îl constituie Japonia, care este clasată pe locul al cincilea după criteriul - investiția în resursele umane - care reprezintă 81% din bogăția totală a acestei țări. Importanța acestui criteriu se reflectă în efectul economic indus în bogăția acestei țări, deși săracă în active naturale. Educația și formarea continuă profesională a forței de muncă din această țară se regăsesc în produse de înaltă tehnicitate și competitivitate, sporind pe această cale avuția națională.

Raportând cele două criterii la țara noastră, ajungem la un paradox creat de propria politică economică. România, deși cu active naturale relativ bogate, față de alte țări, și capital uman relativ de calitate, totuși, se află printre țările sărace. După 1990, perspectiva educației și formării profesionale a forței de muncă este pusă sub semnul întrebării, dacă avem în vedere "reforma" învățământului, concretizată în reducerea duratei obligatorii de școlarizare, deteriorarea nutriției, diminuarea investiției în capital uman. Înrautățirea calității resurselor umane va avea un impact negativ, într-un orizont îndepărtat, asupra aportului productiv al acestora la avuția națională și, deci, asupra posibilităților de dezvoltare susținută, durabilă.

Mulți economiști apreciază bogăția unei țări prin criteriul capitalului produs. În legătură cu acest element, Ismail Serageldin, vicepreședinte al Băncii Mondiale, spre surprinderea sa, constată că doar 20% din bogăția reală a națiunilor reprezintă capital produs, în timp ce resursele umane reprezintă două treimi. Decurg, firesc, de aici concluzia dar și îndemnul justificat al vicepreședintelui Băncii Mondiale către guverne de a investi în resurse umane dacă se dorește o dezvoltare durabilă. Aceste criterii vin să întregescă viziunea asupra conceptului de țară bogată.

Oprindu-ne asupra studiului

menționat al Băncii Mondiale, trebuie să subliniem valabilitatea, pentru orice țară, a tezei potrivit căreia activele naturale, trebuie valorificate după criteriul eficienței economice. Dacă o țară își vinde activele naturale iar încasărilor ei nu au, ca destinație, investițiile în dezvoltare și resurse umane, atunci bogăția ei se diminuează, pregătindu-i perspectiva de a deveni tot mai săracă. Deci, dacă activele naturale, ca petrol, lemn sau oricare altă resursă naturală, nu sunt valorificate în scopul investiției productive, educației, formării profesionale, țara respectivă își diminuează șansele de a-și spori bogăția.

Studiul Băncii Mondiale selectează 35 de națiuni în curs de dezvoltare care, deși vând active naturale, investițiile lor sunt atât de ne semnificative încât ele nu-și pot asigura condiții pentru o dezvoltare durabilă, rămânând mereu în grupul țărilor sărace. Nici celelalte criterii nu se regăsesc la niveluri care să le ofere șansa de a amplifica avuția

națională. Această concluzie este valabilă și pentru România anilor '90, care se integrează cu rapiditate în eșalonul țărilor sărace. Vânzarea activelor naturale nu se dovedește a fi eficientă din moment ce investițiile au scăzut brutal, capitalul produs se diminuează prin neutilizarea capacităților de producție, restrângerea activității economice ca urmare a unei politici de blocare a agenților economici. Cât privește resursele umane, ea suportă din plin efectele unei tranziții întemeiate pe "avantajul" unui șomaj cât mai ridicat, al unui nivel de pregătire tot mai scăzut, al nutriției insuficiente.

Depășirea acestei situații impune în mod necesar revizuirea politicii economice, elaborarea de programe anticriză pe domenii de activitate și pe ansamblul economiei naționale, de prognoze orientative și utilizarea pârghiilor economice în mod selectiv astfel încât să stimuleze agenții economici în valorificarea la un grad ridicat de eficiență a activelor naturale, resurselor umane, capitalului produs. Desigur, toate acestea trebuie privite în mișcare, în concordanță cu modificările în plan tehnic, tehnologic, informațional, ceea ce presupune restructurări, adaptări ale componentelor bazei tehnico-materiale și umane și, totodată, atingerea țintei de sporire a eficienței economice și sociale.

Tranziția și economia socială de piață

Prof. dr. LUDOVIC TÖVISSI

În toamna anului 1995, președintele Ion Iliescu, referindu-se la perspectivele economiei românești, a subliniat din nou ideea că obiectivul fundamental al tranziției este crearea economiei sociale de piață. În opinia multor economiști și sociologi, acest termen este echivalent cu "modelul german", creat ca teorie și înfăptuit ca politică economică în Republica Federală Germania. Economia de piață, cu atributul ei "socială", este sinonimă cu prosperitatea economică, cu bunăstarea generală și cu armonia, cu pacea socială.

Se știe că istoria nu se repetă niciodată, orice încercare de acest fel neputând produce decât farsă. Totuși, modelele reușite, teoriile confirmate de viață, politicile eficiente, recunoscute ca atare cel puțin de națiunea proprie, cu toate că nu pot fi copiate sau transplantate în alte spații, sunt deosebit de instructive pentru cei ce-și caută propriul drum spre viitor.

Tranziția în România este îngreunată și de lipsa unei teorii corespunzătoare despre acest proces. Dacă generația de teoreticieni ai fenomenului social-economic în timpul totalitarismului nu a elaborat o soluție alternativă la politica arbitrară, voluntaristă, absurdă a dictatorului, o astfel de teorie trebuie înghesbată acum, din mers, în procesul de tranziție. Se adevărește din nou ideea lui L. V. Boltzmann potrivit căreia nimic nu este mai practic decât o teorie bună. Lipsa unei teorii coerente a tranziției prelungește procesul, îi ridică costurile, generează noi și noi conflicte. Cu toate că anumite rezultate pozitive au început, în sfârșit, să

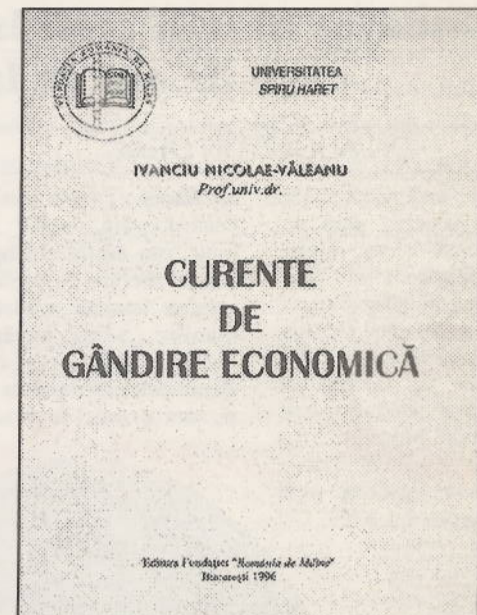
apară și în tranziția noastră, este totuși justificată întrebarea: **Nu ar fi fost, oare, posibilă o tranziție mai ușoară?** Studiul experiențelor pozitive nu poate decât să ușureze găsirea de soluții mai bune pentru perioada următoare a tranziției, care se prelungește, fără o perspectivă clară a încheierii ei.

Înfăptuirea economiei sociale de piață se datorează activității profesorului Ludwig Erhard (1897-1977), care, în calitate de ministru al economiei în guvernul R.F.G., a inițiat, la 20 iunie 1948, suita de reforme economice care au culminat, la mijlocul deceniului următor, prin realizarea faimosului "miracol economic german".

Credem că, pentru România, esențial în experiența modelului german este modul cum s-a procedat și nu ce s-a făcut, nu măsurile în sine prin care s-a înfăptuit. În condiții istorice diferite, **mutatis mutandis**, evident, trebuie acționat altfel. Important este - după opinia noastră - că L. Erhard și echipa sa au știut să țină seama în mod realist, pragmatic de întregul complex al condițiilor istorice date atunci ale națiunii germane. Să examinăm, pe rând, câteva din aceste premise.

Existența unei solide teorii a economiei sociale de piață le-a conferit "părinților" modelului german siguranța și consecvența necesare în aplicarea strategiei preconizate. Simțul realității (și al măsurii), raportarea permanentă la evoluția procesului real și, pe această bază, corectarea din mers a măsurilor ce nu dădeau satisfacție au facilitat câștigarea încrederii populației, astfel încât politica de creare a economiei sociale de piață a

La Editura Fundației „România de Măine

Din cuprins:

- Obiect și determinări epistemologice.
- Curentul liberalismului economic clasic.
- Curentul protecționismului economic.
- Curentul contestat al liberalismului clasic.
- Revoluția marginalistă și constituirea curentului neoclasic.
- Ascensiunea și declinul curentului economiei dirijate.
- Forme variate de revenire în actualitate a curentului neoclasic.
- Curentul promotor al unui gen nou de creștere economică.

căpătat o credibilitate de neclintit în rândul germanilor, și nu numai.

Piatra unghiulară a strategiei de reformă preconizate a fost înțelegerea profundă a faptului că învingătorii, după înfrângerea hitlerismului, au impus democratizarea Germaniei. Or, o orânduire democratică, pe plan politic, și o concepție dirijistă, pe plan economic se exclud reciproc. Economia de piață poate funcționa eficient numai în condițiile liberei alegeri a ceea ce vrei să consumi, a profesiei și a locului de muncă, ale libertății de a întreprinde afaceri, de a dispune de capital. Deci, democratizarea socială și politică este condiționată de dezvoltarea economiei de piață, și invers. La noi, în România, ambele opțiuni s-au adoptat încă din momentul victoriei revoluției. Astăzi, aceste opțiuni nu numai că nu sunt contestate de nimeni, dar, mai mult, există un consens național în privința integrării în structurile europene.

În elaborarea și promovarea politicii sale, L. Erhard a știut să țină seama, lucid, de toate "datele problemei", de condițiile obiective existente, de experiența istorică a națiunii sale. Țara, învinsă și distrusă de un război cum n-a mai fost vreodată, trăia într-o mizerie greu de imaginat. Fabricile, halele de producție, locuințele erau în cea mai mare parte distruse. Economia lăncezea: producția industrială, până în 1948, abia depășise cu puțin 50 % față de nivelul anului 1936.

În aceste condiții, îndemnul de a reveni la o viață normală, civilizată a găsit ecoul cuvenit: germanii din zonele de ocupație ale puterilor occidentale au acceptat programul politic democrat-creștin promovat de K. Adenauer, precum și corolarul acestuia - strategia creării economiei sociale de piață a lui L. Erhard, mai ales că aceasta oferea "bunăstarea pentru toți", în schimbul unei activități economice susținute și productive, căci atunci "economia era soarta germanilor".

O altă împrejurare deosebit de favorabilă care a contribuit la succesul politicii de edificare a economiei sociale de piață în

Germania a fost Planul Marshall. După cum se știe, în cursul anului 1947, o dată cu înăsprirea "războiului rece", ministrul de externe al SUA, G. C. Marshall, a lansat faimosul său plan de reconstrucție a Europei. În acest plan, cu o bază solidă în dolari, a fost inclus și vestul Germaniei. Planul a asigurat infuzia de capital și de tehnologie nouă în R.F.G., necesară pentru realizarea economiei de piață. Unii consideră că factorul decisiv al succesului a fost acest ajutor american. Fără îndoială, a avut o însemnată contribuție și acest ajutor. Dar de acesta au beneficiat și alte țări, fără să se producă și acolo vreun "miracol economic". Ajutorul trebuie, deci, coroborat cu celelalte împrejurări în cadrul cărora s-a acționat. În sprijinul tranziției așa-numitelor "țări foste comuniste" la economia de piață se accentuează rolul ajutorului țărilor occidentale bogate. Se scapă însă din vedere că acestea nu sunt deloc dispuse la un asemenea sacrificiu. Atragerea de investiții străine în aceste țări, din cele cu surplus de capital, nu este, deci, o problemă umanitară, ci una strict economică. Dacă investitorii străini au convingerea că profitul realizat dar și capitalul investit se pot repatria oricând, fără nici un risc, atunci ei vor fi dispuși "să ajute", în alte condiții - în nici un caz.

Crearea economiei sociale de piață s-a bazat pe existența pe teritoriul vest-german a proprietății private asupra mijloacelor de producție, de care dispunea națiunea, știut fiind că piața liberă este condiționată și de libertatea de a dispune neîngrădit de capital. Este cunoscut că dictaturile de tip fascist în Germania, Italia, Spania, Portugalia etc. nu au înlocuit proprietatea privată cu proprietatea de stat, cum s-a întâmplat în totalitarismul socialist-comunist. Din acest motiv, în țările menționate, tranziția la regimul politic democratic s-a desfășurat relativ mai ușor, fiindcă era înainte de toate un proces de transformare a sistemului politic și mai puțin de creare a premiselor economiei de piață. (Va urma)

PERMANENTE ROMÂNEȘTI

NICOLAE DENSUȘIANU

Fondator al noii școli istorice românești

- 150 de ani de la naștere -

Dr. AUGUSTIN DEAC

Se împlinesc, luna aceasta, 150 de ani de la nașterea unui remarcabil și talentat istoric român, membru corespondent al Academiei Române, Nicolae Densușianu, născut în comuna Densuș, din Transilvania, la 18 aprilie 1846, într-o familie de intelectuali români, tatăl fiind preotul acestei străvechi localități românești. S-a instruit la școala primară din Hațeg, apoi la Gimnaziul din Blaj și la Academia de Drept din Sibiu. Cel ce avea să-și consacre viața studiilor de istorie a fost rând pe rând notar, avocat, arhivar-bibliotecar etc., acumulând vaste cunoștințe în domeniul lui preferat-istoria. Debută în paginile revistei "Familia" din Oradea, dovedind, după aprecierea președintelui Academiei Române, C.I. Istrati, că "posedea, încă de atunci, o largă cunoștință a mitologiei antice și a folclorului nostru, pe lângă o frumoasă pregătire în ce privește istoriografia".

Vocația lui de investigator fin, profund este confirmată de faptul că Societatea Academică Română îl trimite să cerceteze arhivele și bibliotecile din Transilvania și Ungaria, unde, timp de 15 luni, până la sfârșitul anului 1879, descoperă, în 12 biblioteci și 16 arhive studiate, manuscrise, vechi cronici și alte documente "de interes pentru istoria românilor", însumând 38 de volume, activitate prodigioasă pentru care, la 15 aprilie 1880, a fost ales membru corespondent al Academiei Române.

Pe baza celor peste 700 de documente inedite, depistate în aceste arhive, N. Densușianu a publicat, în anul 1884, monografia intitulată **Revoluțiunea lui Horea în Transilvania și Ungaria**, în care el argumentează, spre deosebire de aprecierile unor istorici dinaintea lui și, de ce să n-o spunem, chiar după el, că ridicarea la luptă a românilor transilvăneni nu a fost o simplă răscoală țărănească, ci a avut un profund caracter politic, fiind menită să răstoarne regimul claselor dominante ungare și să întronizeze o administrație românească. Printre aceste documente, el descoperă și cererea magnaților unguri din Transilvania adresată comandantului armatei austriece prin care aceștia, înfricoșați de răzbu-narea iobagilor români, cereau ajutor armat pentru a-i reprima și în care grofii și baronii unguri recunoșteau deschis vechimea românilor, la descinderea ungarilor, pe pământul Transilvaniei: "**Părinții noștri** - subliniau ei - **venind din Schitia, au cucerit cu lupte victorioase și cu sângele lor această scumpă patrie și după ce au supus și au făcut iobagi pe părinții românilor care s-au revoltat astăzi (1784) asupra noastră, dânsii** (adică strămoșii grofilor și baronilor unguri - A.D.) **au domnit liniștiți peste ei, ținându-i totdeauna într-o aspră disciplină.**"

Datorită elementelor inedite ce le conținea, lucrarea **Revoluțiunea**

lui Horea... a fost considerată, pe bună dreptate, de B.P. Hasdeu ca fiind "cea dintâi și singura până acuma lucrare pe deplin serioasă asupra istoriei moderne a românilor, adică nepărtinitoare, scrisă în spirit rece, combinând elementele sale într-un mod critic și, mai presus de toate, lucrare

intemeiată pe cunoașterea directă a tuturor fântânilor". Iar istoricul Nicolae Iorga considera că Nicolae Densușianu i-a închinat lui Horea "o monografie extraordinară de bine informată". Sunt, acestea, doar câteva din argumentele pentru care această lucrare a lui N. Densușianu a fost premiată de Academia Română. De altfel, istoricul Nicolae Densușianu a elaborat și alte valoroase monografii, studii printre care amintim: **Monumente pentru istoria Țării Făgărașului (1885); Independența bisericească a Mitropoliei române din Alba Iulia (1893); Domni glorioși și căpitani celebri ai Țărilor Române; Originea și importanța istorică a cavaleriei române (1901); Istoria militară a poporului român începând din cele mai vechi timpuri până în secolul XVIII ș.a.** Dar lucrarea monografică la a cărei elaborare a trudit peste 25 de ani, nepublicată integral în timpul vieții (moare la 15 martie 1911) dar tipărită integral de președintele Academiei Române, dr. C.I. Istrati în 1913, intitulată **Dacia preistorică**, constituie apogeul activității sale creatoare; ea înglobează un deosebit de bogat material documentar adunat din tot ce s-a scris despre spațiul carpato-dunăreano-pontic de către istorici, geografi, filosofi și literați antici, greci și romani, pe care autorul l-a confruntat și comparat, printr-o cercetare minuțioasă, cu toate tradițiile folclorice vechi ale poporului român-obiceiuri, cântece, jocuri, denumiri de localități, de văi și munți, păstrate în satele noastre și moștenite din generație în generație, din tată în fiu, deslușind astfel ceea ce nimeni până la el nu va întrezări, și anume că teritoriile noastre strămoșești carpato-dunăreano-pontice au avut, în timpuri

foarte îndepărtate, pe planul civilizației materiale și spirituale, un rol deosebit. Distanțându-se de vechea școală românească, care considera că istoria noastră începe cu Herodot, Nicolae Densușianu, după cum remarcă Manole Neagoe în Studiul său la retipărirea lucrării în 1986 - era de părere că "ceea ce afirma părintele istoriei despre daco-traci se referă la o etapă târzie a istoriei noastre, că Homer și războiul troian (din secolul al XII-lea î.e.n.) sunt un punct de reper, dar înainte de Homer și mai înainte de greci a existat o civilizație «anteelenă» al cărei leagăn s-a aflat la Dunărea de Jos". Această concluzie era „uluitoare” - după aprecierea acad. Radu Vulpe -, iar după M. Neagoe, "surprinzătoare și de o nebanuită îndrăzneală, dacă se ține seama de cultul profesat de o Europă întreagă față de moștenirea spirituală greco-romană". Constatarea aceasta a lui Nicolae Densușianu a fost "păcatul cel mare" pentru care el a fost calomniat, acuzat de protochronism, de către toți acei istorici și lingviști ce vedeau cultură, dezvoltare, progres doar în afara granițelor etnice ale poporului român, minimalizând capacitatea sa de originalitate.

Firește, nu toate aprecierile lui Nicolae Densușianu sunt viabile, ele motivându-se, totuși, atât prin stadiul atins al cunoștințelor istorice, arheologice și lingvistice din timpul său, cât și prin necunoașterea aprecierilor unor mari istorici străini în acest domeniu care i-ar fi întărit conluziile. Teza **venirii** pe pământurile noastre strămoșești a așa-zisilor indoeuropeni neolitici, susținută multă vreme de istoriografia universală și de toți istoricii români, printre care și Nicolae Densușianu, după descoperirea tăblițelor cu scriere pictografică de la Tărtăria din inima României, care dovedesc o vechime mai mare cu o mie de ani față de cele asemănătoare descoperite în Sumer - deci vechi de peste 7000 de ani, nu mai este valabilă. Tot mai mulți oameni de știință, străini și români, adoptă concluziile unor mari istorici ca J. Klaproth, Saint Martin, formulate încă în secolul trecut, potrivit cărora, de pe pământul Daciei, oamenii autohtoni ai neoliticului, adică geto-dacii, au "roit" în toate direcțiile, ducând cu ei, bineînțeles, și cultura materială și spirituală, inclusiv limba, ajungând până în Persia și India. Vizitând Maramureșul românesc, profesorul japonez Minoru Nambara, savant în istoria civilizațiilor,

în deplin acord cu ceea ce afirmase Nicolae Densușianu, făcea următoarea apreciere: "**Maramureșul este satul primordial. Nu știu precis de unde vine și te copleșește până la urmă acest sentiment. Poate din toate, din port, din bisericuțele din lemn, din făptura omului. Este un complex de realități care converg în a simți aici că te afli în satul primordial. Țăranii Maramureșului nu vin de nicăieri. Ai sentimentul că au venit direct din cer în Maramureș. În alte țări simți că oamni au venit de undeva, aici nu ai acest sentiment. Aici, în Maramureș, este omul primordial în noblețea sa princiară, nu primitivă, în frumusețea lui de înaltă civilizație.**" Iar renumitul antropolog Eugene Pittard arăta, în lucrarea sa **Les races et l'Histoire**, că strămoșii etnici ai românilor urcă neîndoiește până la primele vârste ale umanității, civilizația neolitică română reprezentând doar un capitol recent din istoria țării.

Subliniind vechimea multimilenară a poporului român, istoricul francez Albert Armand, într-o lucrare apărută la Paris, în anul 1936, aprecia: "Acesta este unul dintre cele mai vechi popoare din Europa și cel mai frumos exemplu istoric de continuitate a neamurilor fie că este vorba de traci..., de geți sau de daci. Locuitorii pământului românesc au rămas aceiași din epoca neolitică a pietrei șlefuite până în zilele noastre, susținând astfel, printr-un exemplu, poate unic în istoria lumii, continuitatea unui neam". Iar americanul William Schiller, remarcând că Bazinul

Dunării a fost un leagăn, un loc de pornire și de dezvoltare a unei dintre cele mai vechi și trainice civilizații umane, într-o lucrare intitulată sugestiv **Unde s-a născut civilizația?**, preciza: "Civilizația s-a născut acolo unde trăiește astăzi poporul român..., răspândindu-se apoi spre Răsărit și spre Apus". Cam în ce perioadă? - se întreba el, răspunzând: "Acum 13-15 mii de ani".

Pe baza unor studii comparative aprofundate, scriitorul și lingvistul suedez Ekstrom Par Olof afirma în anul 1976, întocmai cum prevăzuse și argumentase la vremea sa Nicolae Densușianu, că "**limba română este o limbă cheie, care a influențat în mare parte toate limbile Europei**".

Așa dar, concluziile fundamentale ale lui Nicolae Densușianu din lucrarea sa **Dacia preistorică** sunt confirmate de către cercetători străini și români, relevându-se că poporul român, continuator direct al strămoșilor și vitejilor geto-daci, este cel mai vechi popor al Europei ce conservă "tainice și neobișnuite realități pornind de la pragul începutului de lumi", după cum precizează M. Neagoe.

Pentru toate aceste merite deosebite, prin deschiderea unei noi viziuni în universul cunoașterii îndepărtatei istorii multimilenare a poporului român, Nicolae Densușianu poate fi considerat, pe bună dreptate, **fondator al noii școli istorice românești**, pentru care astăzi este prăznuit cu cinste și considerație și așezat pe înaltul pedestal al științei istorice pe care și l-a forjat cu migală și multă dăruire de sine.

MIHAI EMINESCU

AZI E ZI ÎNTÂI DE MAI

Azi e zi Întâi de Mai,
Azi e ziua de Armîndeni;
Eu te cat, drăguța mea,
Eu te caut, pretutîndeni.

Eu te cer de la izvor,
De la codrul cel de brazi,
De la vîntul ce lovi
Bălsămînd al meu obraz.

Întreb munții cei înalți,
De la râuri eu te cer;
De-au văzut cumva ascuns
Al vieții-mi giuvaer.

Cu-al tău zâmbet răsfățat
Și cu dulcile cusururi,
Te-am iubit, copil drăguț,
Te-oi iubi de-acum și pururi.

Te iubesc făr' de-mputări,
Fără urmă de căire -
Dară, vai, nu te găsec
Nicăire, nicăire.

1876

(Din **Poezii**, vol. II, Editura Minerva, București, 1970, p.88)

REVISTA

OPINIA

națională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Mariana IONIȚĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat postal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect.1, București - România.